C/2025/3173

20.6.2025.

Eiropas Reģionu komitejas perspektīvas atzinums – Eiropas Okeānu pakts

(C/2025/3173)

Galvenā ziņotāja: Mätta IVARSSON (SE/Zaļie), Skones reģiona landstinga locekle

POLITIKAS IETEIKUMI

EIROPAS REĢIONU KOMITEJA (RK),

1. atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas iniciatīvu uzlabot ES okeānu politikas pasākumu saskaņotību. uzsver: lai Eiropa kļūtu par jūras lielvaru un izmantotu okeānu sniegtās iespējas, Eiropas Okeānu paktā būtu jāpievēršas dažādām ilgtspējas dimensijām: okeānu aizsardzībai un atjaunošanai, ilgtspējīgas zilās ekonomikas attīstībai, zināšanām par jūru un pētniecībai, okeānu pārvaldībai, kas orientēta uz konkrēto vietu, un iedzīvotāju labklājībai piekrastes un citās ar okeāniem saistītās teritorijās. RK norāda, ka okeānu holistiska pārvaldība ir atkarīga arī no daudzlīmeņu pārvaldības sistēmas, it īpaši vietējo un reģionālo pašvaldību ciešas iesaistes, kā arī tajā jāņem vērā nepieciešamība aptvert uz sauszemes veiktas darbības, kas ietekmē okeāna veselību;

2. norāda, ka šīm prioritātēm jābūt savstarpēji saistītām, lai aizsargātu okeānu vidi, atbalstītu noturīgu un konkurētspējīgu ekonomiku un nodrošinātu piekrastes un arī citu vietējo un reģionālo kopienu labbūtību, un atzīmē, ka daudzu kopienu ilgtermiņa labbūtība un labklājība ir atkarīga no veselīgiem okeāniem. Turklāt jānodrošina piekrastes kopienu, mazapjoma zvejniecības kopienu un citu ieinteresēto personu aktīva līdzdalība ar okeāniem saistītu lēmumu pieņemšanā un jāsamazina cilvēku un minēto zvejniecības kopienu, kā arī piekrastes iedzīvotāju potenciālo iztikas avotu neaizsargātība pret okeāna degradācijas ietekmi, dabiskiem apdraudējumiem un antropogēnu kaitējumu videi;

3. uzsver, ka "laba vides stāvokļa" panākšana saskaņā ar Jūras stratēģijas pamatdirektīvu ir būtiska, jo labi saglabāta jūras vide ir ekonomikas stabilitātes pamatā un palīdz mazināt klimata pārmaiņu ietekmi uz Eiropas piekrastes reģioniem, kā norādīts Eiropas Vides aģentūras 2024. gada Eiropas klimata riska novērtējumā ([1]);

4. atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas lēmumu sākt jauno politikas veidošanas ciklu, sagatavojot jauno Eiropas Okeānu paktu. Tas liecina par tās vēlmi īstenot stratēģisku un holistisku pieeju okeāniem. RK aicina Eiropas Komisiju regulāri sniegt informāciju par to, ka tiek īstenots pakts un saistību ceļvedis, kurš tam būs pievienots;

5. norāda uz finansējuma trūkumu, kas ietekmē jūrniecības darbības, un aicina nodrošināt pienācīgu finansējumu gan taisnīgai pārejai uz zemas ietekmes un reģeneratīvu jūrniecības ekonomiku, gan arī jūras ekosistēmu efektīvai aizsardzībai un atjaunošanai un zinātniskai pētniecībai. Komiteja uzskata, ka paktam būtu jāveicina centieni radīt novatoriskus finansēšanas mehānismus un stimulus, kas veicina ilgtspējīgu metožu un paņēmienu izmantošanu;

6. uzsver, ka nākamajā DFS būtu jāparedz piemēroti finansēšanas instrumenti, kuriem jāatbilst vietējās sociāli-ekonomiskās struktūras daudzveidībai; tāpēc jāizstrādā holistiska daudzlīmeņu pārvaldības pieeja šo instrumentu vadībai, kurā tiek iesaistītas valstu, reģionu un vietējās iestādes;

7. vēlreiz norāda uz pieredzi, kas gūta, izstrādājot ilgtermiņa redzējumu par ES lauku apvidiem ([2]), un uzsver, ka jānodrošina abām pusēm, proti, piekrastes apvidiem un iekšzemes apvidiem izdevīgu saikņu integrēšana visās ES politikas jomās, iespējami izmantojot šo apvidu ciešo savstarpējo atkarību;

([1]) EVA ziņojums 01/2024, *European Climate Risk Assessment* (Eiropas klimata riska novērtējums).
([2]) Eiropas Reģionu komitejas atzinums – "Ilgtermiņa redzējums par ES lauku apvidiem" (OV C 270, 13.7.2022., 18. lpp.).

Holistiska pieeja okeānu pārvaldībai

8. norāda, ka veselīgi okeāni ir ļoti būtiski Eiropas Savienībai, tās dalībvalstīm, vietējām un reģionālajām pašvaldībām un ES iedzīvotājiem, jo tie saglabā biodaudzveidību, virza ekonomiku, atbalsta labbūtību un ir priekšnosacījums jūras ekosistēmu ilgtspējīgai apsaimniekošanai un tādējādi sekmē uztursuverinitātes panākšanu. uzskata, ka okeāni mijiedarbojas ar cilvēkiem dažādos veidos un ka tie ir ārkārtīgi svarīgi no vides, ekonomikas, kultūras, stratēģijas un atpūtas viedokļa;

9. atzinīgi vērtē to, ka Komisija cenšas stratēģiski pilnveidot savu pieeju okeāniem, lai uzlabotu saskaņotību un sinerģiju starp dažādiem mērķiem, instrumentiem, politikas pasākumiem un prioritātēm, tostarp:

a) vispārējiem ES vides mērķiem, kas izvirzīti Eiropas zaļajā kursā un kas noteikti saskaņā ar ES un dalībvalstu starptautiskajām saistībām, Eiropas konkurētspējas uzlabošanu, uz kuru aicina *M. Draghi* ziņojums, un Eiropas civilo un aizsardzības sagatavotību un gatavību, kas ieteikta *S. Niinistö* ziņojumā;

b) Eiropas politiskās ietekmes jomām, tostarp okeānu diplomātiju un centieniem stiprināt okeānu starptautisko un reģionālo pārvaldību;

c) nozaru politikas pasākumiem, piemēram, kopējo zivsaimniecības politiku (KZP), zilo ekonomiku, ES okeānu pētniecības un inovācijas stratēģiju un Klimatadaptācijas plānu;

norāda, ka iepriekš minētā holistiskā pieeja ir jāaplūko globālā kontekstā, kad valstis pret okeāniem izturas kā pret sauszemes zonām un tie ir teritoriālu strīdu priekšmets. Tāpēc RK uzsver, ka Okeānu paktā būtu jāiekļauj arī ceturtais elements, proti:

d) lielāks uzsvars uz strīdus raisošajiem jūras resursiem un okeānu ģeostratēģisko nozīmi daudzpusējā un sadrumstalotā pasaulē. Tas atbilst nepieciešamībai palielināt "noturīgu pie ārējās sauszemes un jūras robežas esošo reģionu kā ģeogrāfisko vārteju uz Eiropas Savienību nozīmi ES drošībā un noturībā" ([3]). RK norāda, ka šo jauno ģeopolitisko apdraudējumu dēļ ir jānodrošina pienācīga jūras telpiskā plānošana starp dažādām darbībām un ir jāizvairās no teritoriāliem konfliktiem, kas saistīti ar okeānu izmantošanu;

e) uzlabot pārvaldības sistēmas kopā ar pasaules, reģionālā un valstu līmenī koordinētiem mehānismiem, lai nodrošinātu integrētu ekosistēmu pārvaldību un piekrastes iedzīvotāju aizsardzību;

10. uzsver, ka veselīgi okeāni ir pamats jūrniecības nozaru ilgtermiņa ekonomiskā potenciāla maksimālai izmantošanai. Paktā īpaša vērība jāpievērš jūras ekosistēmu aizsardzībai un ilgtspējīgai pārvaldībai, jo veselīgas ekosistēmas ir būtiskas, lai nodrošinātu produktivitāti, noturību un turpmāko attīstību no jūras atkarīgās nozarēs;

11. norāda, ka holistiska pieeja nenozīmē, ka tiek paredzēti vispārēji un vienādi politikas paskumi, ko īsteno nediferencēti visos reģionos, rūpīgi neņemot vērā vietējās atšķirības. Tā vietā politikai ir jāatspoguļo reģionālo un vietējo kopienu dažādās vajadzības un intereses un jāņem vērā, ka universāls modelis nav ne efektīvs, ne ilgtspējīgs. Tāpēc RK aicina jūrlietu politikas pasākumus izstrādāt ciešā sadarbībā ar vietējām un reģionālajām pašvaldībām un iedzīvotājiem, pamatojoties uz daudzlīmeņu pārvaldības, aktīvas subsidiaritātes un partnerības principiem un tādējādi nodrošinot piemērotus, apstākļiem pielāgotus risinājumus, kuri respektē vietējās īpatnības, un aicina veicināt labas prakses apmaiņu un sadarbību starp jūrniecības nozarēm;

12. uzsver, ka ir svarīgi nodrošināt, lai okeānu pārvaldības pamatā būtu stingra politikas saskaņotība un juridiski saistoši mērķi, kuri tiek uzraudzīti un kuru sasniegšana vajadzības gadījumā tiek panākta noteiktos intervālos. Tas arī nozīmē, ka jāstiprina saikne starp Jūras stratēģijas pamatdirektīvu un jūras telpiskās plānošanas mērķiem;

13. vēlreiz norāda uz ES jūras un ūdens nozares direktoru 2024. gada jūnija sanāksmes secinājumiem, kuros aicināts veikt vēl citus pasākumus, lai nodrošinātu labu jūras ekosistēmu vides stāvokli, un it īpaši panākt, ka Jūras stratēģijas pamatdirektīva kļūst par "Eiropas jūras tiesību aktu" ([4]);

([3]) Eiropas Reģionu komitejas atzinums – "Eiropas reģionu izturība pret satricinājumiem: vietējās un reģionālās ekonomikas noturības stiprināšana vienotā tirgus stratēģiskajā attīstībā" (OV C, C/2024/7061, 4.12.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/7061/oj).

([4]) Neformāla ES jūras un ūdens nozares direktoru sanāksme – Nobeiguma secinājumi 2024. gada 13. un 14. jūnijā.

14. aicina komisāru kolēģijā izveidot projektu grupu, kura pievērstos Okeānu pakta īstenošanai un kuru vadītu par zivsaimniecību un okeāniem atbildīgais komisārs, lai nodrošinātu, ka īstenošanā tiek izmantota holistiska pieeja;

Mazas ietekmes zilā ekonomika

15. norāda, ka jāatbalsta jūrniecības darbības, ko skārusi vai pastiprina trīskāršā vides krīze taisnīgā pārejā uz zemas ietekmes zilo ekonomiku, kurā tiek respektētas planētas iespēju robežas un mūsu okeāna kapacitāte;

16. norāda uz jūras telpiskās plānošanas nozīmi centienos nodrošināt vides, klimata, sociālekonomiskās labklājības un nozaru politikas pasākumu saskaņotību. norāda uz problēmām saistībā ar telpiskiem konfliktiem ES ūdeņos un uzsver, ka līdzāspastāvēšana var būt stratēģisks instruments, ar ko atbalstīt ES un starptautisko bioloģiskās daudzveidības mērķu sasniegšanu un vienlaikus atbalstīt vietējās kopienas. uzsver, ka jūras telpiskās plānošanas procesā būtu jāanalizē, vai atkrastes atjaunīgās enerģijas ieguve iespējama vienā vietā ar mazas ietekmes zvejniecību vai zema trofiskā līmeņa akvakultūru;

17. vēlreiz norāda, ka jūras vēja enerģijas izmantošana ir Eiropas zaļā kursa īstenošanas un Eiropas konkurētspējas un energoapgādes drošības pamatā; aicina izstrādāt pārrobežu konkursus jūras vēja enerģijas jomā, lai ierobežotu izmantošanas konfliktus un racionalizētu enerģētikas infrastruktūru; uzskata, ka vietējās un reģionālās pašvaldības spēj izstrādāt atbilstīgas enerģētikas stratēģijas;

18. aicina Komisiju aizsargāt Eiropas jūras enerģētikas nozares no negodīgas konkurences, proti, noteikt minimālās cenas un prasību nodrošināt, ka lielākā daļa vērtības radīšanas ķēdes paliek Eiropā, noteikt jaunus kritērijus jūras enerģētikas konkursos, tostarp ieviest obligātus ar cenu nesaistītus kritērijus attiecībā uz bioloģisko daudzveidību, sociālajiem aspektiem un aprites principiem, un izveidot šo projektu saikni ar līdztekus īstenotajām bioloģiskās daudzveidības atjaunošanas programmām;

19. piekrīt viedoklim, ka dažādās darbības var būt sinerģiskas vai nesavienojamas atkarībā no to veida un atrašanās vietas telpā un laikā. RK uzskata, ka Okeānu paktam būtu jāveicina vietējā telpiskā plānošana, lai nodrošinātu, ka tiek maksimāli palielināta jūrniecības darbību sinerģija un ka tiek samazināta un/vai pārvaldīta mērķu konfliktēšana. RK norāda, ka aizsargājamās jūras teritorijas nevar uzskatīt par darbības jomu, kurā pieļaujama mērķu konfliktēšana;

Pārtika

20. atzīmē, ka zvejas resursu apjoms ir ierobežots un ka tie ir cieši saistīti ar jūras ekosistēmu vispārējo kvalitāti. RK norāda, ka ES ilgtermiņa uztursuverenitāte joprojām ir svarīgs Savienības stratēģiskais mērķis, ko var sasniegt tikai ar jūras ekosistēmu ilgtspējīgu pārvaldību. Komiteja atzīmē okeānu un jūrniecības profesionāļu tradicionālo zināšanu nozīmi tādas augstvērtīgas pārtikas ražošanā, kas iegūta zivsaimniecībā un akvakultūrā, kā norādīts paziņojumā "Lauksaimniecība un pārtika – kādām tām būt?" ([5]); norāda uz lauksaimniecības politikas ietekmi uz jūras ekosistēmu veselību, kā arī problēmām, ko rada barības vielu noplūde un eitrofikācija, jo tās ietekmē gan Savienības vides mērķu sasniegšanu, gan zivsaimniecības nozari;

21. uzskata, ka ilgtspējīgi pārvaldītiem zivju krājumiem ir būtiska nozīme centienos saglabāt ienesīgu zvejniecības nozari, kura spēj nodrošināt darbvietas zivsaimniecības nozarē un no kuras atkarīga vietējā piegādes ķēde. RK uzskata, ka zivsaimniecības nozares mazapjoma segments sniedz vislielāko labumu vietējām kopienām un izmanto vidi saudzējošākas metodes un ka tas būtu jāatbalsta, lai nodrošinātu tā darbības noturību ilgākā termiņā; Komiteja atzīmē, ka zvejniecība ir būtiska daudzu piekrastes kopienu kultūras un ekonomikas sastāvdaļa. norāda: lai varētu stiprināt piekrastes zvejnieku ilgtermiņa noturību, būtu jāpapildina pārzvejotie, noplicinātie un atjaunojamie zivju krājumi, vienlaikus veicinot centienus nodrošināt, ka dzīvie resursi vairs nav pakļauti pārzvejas praksei okeānos, ņemot vērā trešo valstu zvejas flotu veiktas nelegālas, nereģistrētas un neregulētas (NNN) zvejas ietekmi. Komiteja uzskata, ka būtu jāpievēršas invazīvu svešzemju sugu izplatīšanās ietekmes novēršanai;

22. uzsver, ka patēriņa modeļi Eiropas Savienībā ir jāmaina tā, lai tie būtu mazāk atkarīgi no importētiem produktiem un vairāk – no vietējās ražošanas. RK norāda uz vietējās un reģionālās attīstības potenciālu palielināt vietēji ražotu un īsās ķēdēs piegādātu produktu patēriņu. RK norāda, ka rūpnieciskajai akvakultūrai var būt negatīva ietekme uz mūsu pašu resursiem un trešo valstu resursiem, kad tā veicina pārzveju zivju miltu ražošanai. Komiteja uzsver, ka jācenšas panākt tādu akvakultūru, it īpaši aļģu un gliemeņu audzēšanā, kurai ir neliela ietekme uz vidi, jo tās ir visilgtspējīgākās alternatīvas ūdens organismu izcelsmes olbaltumvielu ražošanai, ņemot vērā zivju krājumu samazināšanos un nepieciešamību tos saglabāt;

([5]) COM(2025) 75 final.

23. norāda, ka jūras bioloģiskos resursus, kas vēl nav novērtēti tālākajos reģionos, kuru okeāna ūdeņi aizņem vairāk nekā pusi ES ekskluzīvās ekonomiskās zonas platības, varētu pārvaldīt efektīvi un ilgtspējīgi, vienlaikus ievērojot mērķus radīt ekonomiskus, sociālus un ar nodarbinātību saistītus ieguvumus un veicināt pārtikas produktu pieejamību un tādējādi sekmēt ne tikai šo reģionu, bet arī visas ES attīstību;

24. atzīmē zema trofiskā līmeņa akvakultūras attīstības nozīmi pārtikas nodrošinājumā un nodarbinātībā, it īpaši lauku apvidos, un nepieciešamību veicināt ilgtspējīgas akvakultūras attīstību;

25. norāda, ka ES ir pasaulē lielākais jūras produktu tirgus, un atzīmē, ka tai ir jāuzņemas liela atbildība par dabas resursu ilgtspējīgu pārvaldību. Vienlaikus RK uzskata, ka ir ļoti svarīgi Eiropas zvejas floti un zivsaimniecību aizsargāt no negodīgas globālās konkurences un nodrošināt vienlīdzīgus konkurences apstākļus ar importētiem jūras produktiem, it īpaši no nelegālas, nereģistrētas un neregulētas zvejas vai no videi kaitīgām metodēm;

Tūrisms

26. augstu vērtē ilgtspējīga tūrisma nozīmi piekrastes teritorijās un piekrastes kopienu uzplaukuma nodrošināšanā. RK atzīmē nelīdzsvarota tūrisma radīto risku jutīgās teritorijās ar trauslām ekosistēmām. RK uzskata, ka Okeānu paktam būtu jāsekmē centieni apzināt instrumentus un mehānismus, ar kuriem var mazināt risku, ko rada pārmērīga izmantošana un vides un mantojuma degradācija, kuru izraisa nekontrolēts un neregulēts tūristu pieplūdums, kas koncentrēts ģeogrāfiski un laikā;

27. uzsver, ka ir vajadzīgs tīrs okeāns, lai nodrošinātu piekrastes tūrisma pievilcību ilgākā termiņā, ilgtspējīgi izmantojot dabas un kultūras resursus, un daudzos ieguvumus, ko aizsargājamās jūras teritorijas sniedz vietējam tūrismam;

28. norāda, ka Eiropas Savienības mērķis izveidot aizsargājamu jūras teritoriju tīklu, kuras aptvertu 30 % ES jūru un no kurām 10 % katrā reģionā būtu stingri aizsargājamas, vēl ne tuvu nav sasniegts. Komiteja atzīmē, ka noteikumi, kas attiecas uz vairāk nekā 80 % no ES aizsargājamām jūras teritorijām, tikai minimāli regulē darbības jūrā;

29. aicina visās aizsargājamās jūras teritorijās aizliegt destruktīvas zvejas darbības, piemēram, grunts tralēšanu. Komiteja norāda uz rūpnieciskās pelaģiskās tralēšanas kaitīgo ietekmi dažos apgabalos, it īpaši ietekmi uz piekrastes zvejniecību un vietējām kopienām;

Ilgtspējīga un aprites ekonomika

30. uzsver, ka reģioniem ir daudzveidīgs potenciāls, kas ir cieši atkarīgs no to fiziskajām un ģeogrāfiskajām īpatnībām. Uzsver ilgtspējīgas enerģijas ražošanas potenciālu, ko sniedz atkrastes vējparku attīstība, plūdmaiņu enerģija un okeāna termiskās enerģijas pārveidošana;

31. atgādina, ka jūras vēja enerģijas izmantošana ir Eiropas zaļā kursa īstenošanas un Eiropas konkurētspējas un energoapgādes drošības pamatā. Norāda, ka ES stratēģijā par atkrastes atjaunīgo enerģiju ir ierosināti konkrēti veidi, kā ilgtermiņā atbalstīt nozares ilgtspējīgu attīstību, un uzsver nepieciešamību turpināt ieguldīt līdzekļus tīklu un starpsavienojumu infrastruktūrā, kas nepieciešama, lai veicinātu atjaunīgo energoresursu attīstību jūrā;

32. aicina vietējās un reģionālās pašvaldības izstrādāt atbilstošas enerģētikas stratēģijas, īpašu uzmanību pievēršot pārrobežu konkursu atbalstam un enerģētikas infrastruktūras izmantošanas racionalizācijai;

33. uzskata, ka Okeānu paktā būtu jāuzsver zinātniski pamatota un piesardzīga pieeja izrakteņu ieguvei okeānā, lai izvairītos no iespējamas neatgriezeniskas ietekmes uz jūras ekosistēmām un bioloģisko daudzveidību, ņemot vērā arī iespējamos kompromisus ar citām saimnieciskajām darbībām, piemēram, zivsaimniecību, akvakultūru un tūrismu. Šajā sakarā Komiteja arī uzsver, ka ir svarīgi palielināt sabiedrības informētību par atkrastes vējparku integrāciju un to būtisko lomu enerģētikas pārkārtošanā;

34. uzsver, ka jānovērš jūras vides piesārņojums visos tā veidos, tostarp ķīmiskais un plastmasas piesārņojums, izmantojot pieeju "no avota līdz jūrai";

35. aicina ES uzņemties vadošo lomu, lai nodrošinātu, ka tiek pieņemts gan vērienīgs Globālais līgums par plastmasu, kurā būtu aplūkots viss plastmasas aprites cikls, tostarp vienreizlietojamā plastmasa, mikroplastmasa un zvejas rīki, kā arī bīstamas ķīmiskās piedevas, gan arī augšupēji pasākumi, kas vērsti uz plastmasas ražošanu un samazināšanu;

Jūras transports

36. atzīst, ka Eiropas Savienībai ir būtiska loma kā starptautiskai līderei sistēmā, kur lielāko daļu jūras transporta reglamentē Starptautiskā Jūrniecības organizācija (SJO);

37. uzsver kuģu būves rūpniecības nozīmi daudzos piekrastes reģionos un Eiropas kuģu būves rūpniecības nozīmi Eiropas stratēģiskajā autonomijā; aicina Eiropas Komisiju atbalstīt inovāciju un ilgtspēju kuģu būves nozarē;

38. norāda, ka ES transporta *acquis* ([6]) reglamentē krasta atkritumu apsaimniekošanas procesu, paredzot noteikumus, kas nodrošina ostas atkritumu pieņemšanas iekārtu pieejamību un atkritumu nogādāšanu uz šīm iekārtām. Uzsver, ka ir jānovērš arī kuģniecības radītais gaisa piesārņojums gan jūrā, gan ostās;

39. norāda, ka ir svarīgi pieņemt RK izstrādātos ieteikumus ([7]), it īpaši attiecībā uz nepieciešamību radīt stimulus kuģu atkritumu nogādāšanai ostās, tostarp pieņemot vienotu maksājumu;

40. uzsver starptautiskā jūras transporta nozīmi Eiropas ostu pilsētās un reģionos un norāda uz RK atzinumu ([8]), kurā ieteikts "ES politikas jomās, kas saistītas ar transportu, jūrlietām, jūras un ūdens vides aizsardzību, ņemt vērā izaicinājumus ostu un ostas pilsētu attīstības jomā". Komiteja atzinīgi vērtē gaidāmo ES ostu stratēģijas pieņemšanu 2026. gadā un aicina šajā stratēģijā pievērsties nepieciešamībai dekarbonizēt kuģošanu, pielāgot ostu infrastruktūru klimata pārmaiņām un nodrošināt ES ostu pāreju uz modeli, kas atbilst planētas iespēju robežām. RK vēlreiz norāda, ka enerģija nozarei rada lielas izmaksas. Izaicinājumi pārejā uz atjaunīgajiem un mazoglekļa enerģijas avotiem ir saistīti ar finansējumu un flotes jaudas ierobežojumiem, jo jaunajām tehnoloģijām ir nepieciešams lielāks svars nekā tradicionālajiem dīzeļdzinējiem;

Vides, jūras un piekrastes ekosistēmu un biodaudzveidības aizsardzība un atjaunošana

41. atzīst ciešo saikni starp ekosistēmu saglabāšanu, jūras biodaudzveidības aizsardzību un ar jūru saistītām sociālekonomiskām darbībām un pārtikas ražošanu. Uzsver okeāna nozīmi cīņā pret klimata pārmaiņām. Atzīst jūras ekosistēmu, tostarp mitrāju un koraļļu rifu, nozīmi, jo tie ir dabīgas aizsargjoslas pret vētrām un piekrastes eroziju, un uzsver to nozīmi infrastruktūras, dzīvības un iztikas nodrošināšanas iespēju aizsardzībā no ekstrēmiem laikapstākļiem un lēni norisošām tendencēm;

42. aicina, lai risinot jautājumu par jūras transporta radītā gaisa piesārņojuma samazināšanu, ar līdzsvarotiem pasākumiem tiktu ņemta vērā dažu reģionu pilnīgā atkarība no jūras transporta un lai tiktu nodrošināta to apgāde ar būtiskiem materiāliem;

([6]) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/883 (2019. gada 17. aprīlis) par ostas atkritumu pieņemšanas iekārtām kuģu atkritumu nodošanai un ar ko groza Direktīvu 2010/65/ES un atceļ Direktīvu 2000/59/EK (OV L 151, 7.6.2019., 116. lpp., https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019L0883).

([7]) Eiropas Reģionu komitejas atzinums "Vietējo un reģionālo pašvaldību devums jūras vides aizsardzībā" (OV C 300, 27.7.2021., 36. lpp.)

([8]) Eiropas Reģionu komitejas atzinums "Ostas pilsētu un ostu teritoriju revitalizācija" (OV C 207, 30.6.2017., 25. lpp.).

43. norāda uz daudzajiem ES tiesību aktiem un *acquis* jūras ekosistēmu aizsardzības un atjaunošanas jomā, kā arī uz nepieciešamību okeānos panākt labu vides stāvokli ([9]); lai to paveiktu, cilvēka darbību pārvaldībai jūrā ir vajadzīga līdzsvarota uz zinātni un ekosistēmu balstīta pieeja un jāpaplašina aizsargājamās jūras un piekrastes teritorijas, ņemot vērā, ka šo procesu kavē slikta īstenošana ([10]);

44. atkārtoti pauž bažas par to, ka ES jūras vidē līdz 2020. gadam nav sasniegts labs vides stāvoklis, kā norādīts RK 2021. gada atzinumā ([11]);

45. norāda, ka ES Biodaudzveidības stratēģijas 2030. gadam mērķis ir aizsargāt vismaz 30 % ES jūru, no kuriem 10 % ir stingri aizsargāti, un atjaunot jūras ekosistēmas, samazinot piesārņojumu, pārzveju un dzīvotņu iznīcināšanu. Norāda, ka Dabas atjaunošanas aktā ir noteikti juridiski saistoši mērķi līdz 2030. gadam atjaunot vismaz 20 % degradēto jūras ekosistēmu, uzlabojot biodaudzveidību, oglekļa sekvestrēšanu un klimatnoturību (skatīt arī kopējās zivsaimniecības politika (KZP) mērķus un jaunās Eiropas Komisijas vispārējos mērķus attiecībā uz nodrošinātību ar pārtiku – Politiskās pamatnostādnes nākamajai Eiropas Komisijai (2024–2029));

46. norāda uz RK 2021. gada atzinumu "Ilgtspējīga zilā ekonomika un akvakultūra" ([12]), kurā par prioritāti noteikta okeānu un jūru ilgtspējīga pārvaldība un aicināts zilo ekonomiku īstenot ekoloģisko iespēju robežās saskaņā ar planētas iespēju koncepciju. Tajā arī uzsvērts, ka jūras ekonomiskajai izmantošanai jābūt saderīgai ar jūras dzīvotņu stāvokli un tās jāsaudzē, un no šādas pieejas jāvadās, veicot publiskos un privātos ieguldījumus;

47. atkārtoti apstiprina, ka patiesa aprites ekonomika, kuras pamatā ir atbildīga ražošana, samazināts patēriņš, atkārtota izmantošana, remonts un reciklēšana, ir būtiska, lai radītu apstākļus sekmīgai biodaudzveidības atjaunošanai un vides degradācijas novēršanai;

48. uzsver arī to, cik svarīgi ir novērst bīstamu ķimikāliju piesārņojumu un noplūdi, lai izvairītos no jebkādas mijiedarbības ar citiem vidiskiem stresa faktoriem, kam var būt ilgtermiņa un plaša mēroga vidiskā ietekme uz sauszemes un jūras vidi, kā jau uzsvērts RK atzinumā "Ceļā uz ūdens resursu noturīgu apsaimniekošanu cīņā pret klimata krīzi ES zilā kursa ietvaros" ([13]). Uzsver, ka gaidāmais Okeānu pakts ir jāatbalsta ar citām gaidāmajām politikas norisēm, piemēram, *REACH* direktīvas pārskatīšanu, lai ņemtu vērā jaunus apdraudējumus, piemēram, perfluoralkilvielu un polifluoralkilvielu (*PFAS*) piesārņojumu;

Novēršana, sagatavotība un pielāgošanās klimata pārmaiņām

49. atzīst: lai gan vēl ir iespējams izvairīties no sliktākā klimata pārmaiņu scenārija, vietējās kopienas, it īpaši piekrastes teritorijās, izjutīs jau iesakņojušos klimata pārmaiņu ietekmi. Norāda, ka vietējās un reģionālās pašvaldības ir tās, kas pirmās sniedz palīdzību aizvien biežākos klimata pārmaiņu izraisītos ekstremālos laikapstākļos. Turklāt būtu jāizstrādā pielāgošanās stratēģijas, lai pārvarētu klimata pārmaiņu ietekmi uz okeāniem, piemēram, jūras līmeņa celšanos, paskābināšanos un piesārņojumu, ko okeānos rada plastmasa, barības vielas un ķīmiskās vielas;

([9]) Proti: Jūras stratēģijas pamatdirektīva (Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/56/EK (2008. gada 17. jūnijs), ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai jūras vides politikas jomā (Jūras stratēģijas pamatdirektīva) (OV L 164, 25.6.2008., 19. lpp.)) un tās pārskatītā versija, Ūdens pamatdirektīva (Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2000/60/EK (2000. gada 23. oktobris), ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā (OV L 327, 22.12.2000., 1. lpp.)), Eiropas zaļais kurss, ES Biodaudzveidības stratēģija 2030. gadam (2020) un ES Dabas atjaunošanas akts (Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/1991 (2024. gada 24. jūnijs) par dabas atjaunošanu un ar ko groza Regulu (ES) 2022/869 (OV L, 2024/1991, 29.7.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1991/oj)), kurā ietverts īpašs mērķis attiecībā uz okeāniem līdz 2030. gadam atjaunot 20 % jūras teritoriju, Nulles piesārņojuma rīcības plāns (2021).

([10]) Revīzijas palātas īpašais ziņojums 26/2020. "Jūras vide: ES aizsardzība ir plaša, bet virspusēja".

([11]) Eiropas Reģionu komitejas atzinums "Vietējo un reģionālo pašvaldību devums jūras vides aizsardzībā" (OV C 300, 27.7.2021., 36. lpp.)

([12]) Eiropas Reģionu komitejas atzinums "Ilgtspējīga zilā ekonomika un akvakultūra"(OV C 97, 28.2.2022., 36. lpp.).

([13]) Eiropas Reģionu komitejas atzinums "Ceļā uz ūdens resursu noturīgu apsaimniekošanu cīņā pret klimata krīzi ES zilā kursa ietvaros" (pašiniciatīvas atzinums) (OV C, C/2024/5367, 17.9.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5367/oj).

50. norāda uz RK priekšlikumu Eiropas Komisijai stiprināt tās politikas instrumentos noturības dimensiju, lai uzlabotu vietējo un reģionālo pašvaldību reaģēšanas spējas katastrofu gadījumos, kā arī to ekonomikas noturību un ilgtermiņa izaugsmi Eiropas Savienībā;

51. uzskata, ka paktā būtu jāparedz vietējo pielāgošanās klimata pārmaiņām plānu izstrāde, tostarp piemērotu reaģēšanas plānu izstrāde piekrastes teritorijās, jo tas, ņemot vērā vietējās īpatnības, dotu iespēju efektīvi novērst pēkšņas krīzes, sagatavoties tām un reaģēt uz tām, it īpaši saistībā ar ekstremāliem laikapstākļiem, kā arī lēni notiekošiem procesiem;

52. uzsver, ka ir jāstiprina pārtikas sistēmas, kuru pamatā ir vietējās piegādes ķēdes, lai nodrošinātu ilgtermiņa noturību un stabilu sabiedrību;

53. uzskata, ka ar Okeānu paktu jānodrošina taisnīga un godīga pārkārtošanās, kas atbalsta attālākos reģionus, salu un piekrastes kopienas, lai nodrošinātu to sociāli ekonomisko ilgtspēju, darba vietu aizsardzību, sociālo labklājību un aktīvu līdzdalību tādas politikas veidošanā, kas ietekmē viņu iztikas līdzekļus, un atbalsta attālāko reģionu, salu un piekrastes kopienu "tiesības palikt" saskaņā ar šo principu, uzlabojot sabiedrisko pakalpojumu, mājokļu, savienojamības, transporta, izglītības un nodarbinātības iespēju pieejamību un kvalitāti;

Īpašas reģionālās vajadzības un prasības

54. vēlreiz norāda, ka tālākie reģioni un salu reģioni ir īpaši atkarīgi no okeāniem, lai tiktu nodrošināta to savienojamība, apgāde un saimnieciskās darbības attīstība. Tiem ir īpašas vajadzības un vajadzīgi *ad hoc* pasākumi, lai nodrošinātu dzīvotspējīgu loģistiku, kas apmierina iedzīvotāju dzīves un iztikas vajadzības, tostarp saistībā ar viņu paļaušanos uz gaisa un jūras transportu, kas nodrošina savienojamību un piegādes;

Starptautiskā okeānu pārvaldība

55. atzīst, ka liela nozīme ir globālā ([14]) un ES ([15]) līmenī izveidotām pārvaldības struktūrām, kas ļauj ilgtspējīgi pārvaldīt okeānus un izmantot to resursus;

56. norāda, ka tālākajiem reģioniem ir liela Eiropas Savienībai nozīmīga ģeostratēģiska vērtība, ņemot vērā to unikālo izvietojumu, pārrobežu raksturu un izkliedētību pasaules okeānu kartē, kā arī brīvu pārvietošanos to ūdeņos, ko neierobežo drošības apdraudējumi;

57. turklāt uzskata, ka, ņemot vērā tālāko reģionu ekskluzīvo ekonomikas zonu (EEZ) lielo platību (kurai pateicoties Eiropas Savienībai ir vislielākā EEZ pasaulē), šiem reģioniem būtu jāpiešķir lielāka nozīme, kā arī operatīvie resursi, lai tie faktiski varētu būt Eiropas Savienības virzītājspēki integrētas okeānu pārvaldības jomā;

58. atgādina par RK atzinumu "Stiprināt ilgtspējīgu un efektīvu pārrobežu sadarbību ar mūsu kaimiņiem" ([16]), kurā Komiteja uzsvēra, ka "ir nepieciešama labāk strukturēta pārrobežu sadarbība";

59. uzskata, ka Eiropas Savienība var rādīt piemēru un iedvesmot citus reģionus izmantot līdzīgas pieejas. RK uzsver, ka paktam vienlaikus būtu jāveicina iekšējās pārvaldības efektivitātes paaugstināšana, kā arī līdzdalīgas sadarbības izveide ar pārrobežu reģioniem ārpus Eiropas Savienības, balstoties uz ES daudzlīmeņu pārvaldības pieeju, kas nodrošina vietējā un reģionālā līmeņa ciešu iesaisti politikas izstrādē un īstenošanā, un stiprinot to. Ierosina izmantot ES okeānu diplomātiju, lai veicinātu okeānu resursu ilgtspējīgu izmantošanu visā pasaulē;

([14]) Apvienoto Nāciju Organizācijas Jūras tiesību konvencija.

([15]) Eiropas Savienības integrētā jūrlietu politika, Jūras stratēģijas pamatdirektīva, Kopīgais paziņojums par Starptautiskās okeānu pārvaldības darbakārtību, ES Biodaudzveidības stratēģija 2030. gadam.

([16]) Eiropas Reģionu komitejas atzinums "Stiprināt ilgtspējīgu un efektīvu pārrobežu sadarbību ar mūsu kaimiņiem" (OV C, C/2024/1038, 9.2.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/1038/oj).

Cilvēkkapitāls, pētniecība un inovācija

60. uzskata, ka paktam būtu jāsekmē centieni veicināt lielākus ieguldījumus jūras pētniecībā, lai novērstu zināšanu trūkumu, it īpaši par biodaudzveidību, ekosistēmu pakalpojumiem, ietekmi uz klimatu un zemūdens kultūras mantojuma aizsardzību, kā arī par jaunām tehnoloģiskām un uzņēmējdarbības iespējām, ievērojot principu "nekaitēt". Komiteja ierosina izmantot vietējās zināšanas un tīklus, lai piekrastes teritorijas varētu kļūt par pētniecības un inovācijas centriem. RK ierosina veicināt vietējo un reģionālo pašvaldību pienācīgu lomu jaunajā globālajā pārvaldībā, sākot ar RK pārstāvību ANO Okeānu konferencē Nicā 2025. gada jūnijā. Komiteja iesaka stiprināt sadarbību ar starptautiskajām organizācijām un trešām valstīm, lai risinātu globālās ar okeāniem saistītās problēmas. RK aicina nodrošināt politikas saskaņotību, pārredzamus ietekmes novērtējumus un pastiprināt esošo pasākumu īstenošanu. Jāstiprina esošo instrumentu un pasākumu īstenošana un jānostiprina ES kā leģislatīvā līdera loma šajās jomās. Komiteja atbalsta integrētu piekrastes zonu pārvaldību, starpnozaru sadarbību un dialoga platformas zinātniekiem, politikas veidotājiem, nozarei un pilsoniskajai sabiedrībai. RK uzsver ilgtspējīgas zilās ekonomikas nozīmi piekrastes kopienu attīstībā un to, ka ir svarīgi ES politikas pasākumus un budžetu saskaņot ar ilgtspējības mērķiem. Jāveicina arī zinātnisko datu vākšana un kopīgošana, lai nodrošinātu informāciju politikas lēmumu pieņemšanai, jāstiprina pētniecības un inovācijas loma lēmumu pieņemšanas atbalstīšanā un jāstiprina vispārējās zinātniski pamatotās zināšanas un spēju veidošana okeānu pārvaldības jomā. Tāpat būtu jāpievēršas vajadzībai pēc okeāna novērošanas infrastruktūras, tostarp spēju veidošanai okeānos un piekrastes teritorijās, un būtu jāveic integrēts vispārējs novērtējums par jūras vides stāvokli, tostarp tās sociālekonomiskajiem aspektiem;

61. aicina jūrniecības reģionus apsvērt iespēju izstrādāt zilās viedās specializācijas stratēģijas, lai papildinātu esošās reģionālās viedās specializācijas stratēģijas (S3);

62. uzsver, ka ES iekšējās pārvaldības efektivitātes paaugstināšanai nepieciešama holistiska pieeja jūrniecības politikai, iesaistot visas publiskās struktūras un iestādes, kas specializējas jūrniecības pārvaldībā. Komiteja arī uzsver, ka jāveicina koordinācija starp iesaistītajiem dalībniekiem, tādējādi atvieglojot zināšanu pārvaldību;

63. atzinīgi vērtē Eiropas Parlamenta pieņemto tiesību akta priekšlikumu par ilgtspējīgām jūras transporta degvielām, it īpaši Okeānu fonda izveidi, jo tā mērķis ir paaugstināt kuģu energoefektivitāti un atbalstīt investīcijas, kas palīdzētu dekarbonizēt jūras transportu. Komiteja norāda uz RK 2024. gada atzinumu par tematu "Kopējā zivsaimniecības politika uz vietas: ceļā uz ilgtspējīgām un noturīgām piekrastes kopienām Eiropas Savienībā", kurā uzsvērta nepieciešamība piekrastes zvejā izmantot jaunus klimatam nekaitīgus zvejas kuģus. RK uzsver, ka visās ar jūru saistītajās saimnieciskajās darbībās ir vajadzīga taisnīga pārkārtošanās, lai nodrošinātu to noturību un konkurētspēju ilgākā termiņā; atzinīgi vērtē 2024. gada novembrī pieņemto priekšlikumu "*Fuel EU Maritime - Sustainable maritime fuels*". RK uzsver: lai zvejas flote varētu pielāgoties atjaunīgiem energoresursiem, noteikti ir jāpārvar esošie šķēršļi, izmantojot koordināciju un sadarbību starp ieinteresētajām personām, ar pētniecības un inovācijas palīdzību jānovērš nepilnības zināšanu un tehnoloģiju jomā, jāattīsta enerģētikas pārkārtošanai pielāgotas prasmes un darbaspēks un jāuzlabo uzņēmējdarbības vide, tostarp finansēšanas iespējas;

64. piekrīt viedoklim, ka Okeānu paktam vajadzētu būt pirmajam solim ceļā uz saskaņotu tiesisko un neleģislatīvo sistēmu okeānu jomā, izstrādājot Okeānu tiesību aktu, kā arī saskaņoti pārskatot spēkā esošos tiesību aktus, piemēram, Jūras stratēģiju un Jūras telpiskās plānošanas direktīvas, kas sekos.

Briselē, 2025. gada 3. aprīlī

Eiropas Reģionu komitejas
priekšsēdētāja
Kata TÜTTŐ